

Remissvar
Arbetsmarknadsdepartementet

Dnr
A2024/00878

Styrkraft för lyckad integration, SOU 2024:41

Sveriges Lärare har inbjudits att svara på rubricerad remiss. Förbundet yttrar sig främst kring de delar som har konsekvenser för förbundets medlemmar.

Övergripande synpunkter

Sveriges Lärare kan se såväl styrkor som utmaningar med de förslag som presenteras i betänkandet. Vi delar utredningens analys att det finns behov av strategisk styrning på nationell nivå. Där viktigt sträva mot ett jämlikt och inkluderande samhälle fritt från diskriminering.

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att förordningen om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken upphävs och att sektorsansvar för vissa myndigheter införs i stället.

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget att sektorsansvar för *språklig integration* införs för Statens Skolverk.

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om uppräknad etableringsersättning samt förslagen att behålla såväl etableringstillägg som bostadstillägg. Vidare tillstyrker vi förslaget att etableringstillägget höjs och individualiseras.

Sveriges Lärare avstyrker förslaget att sektorsansvar för *utbildning och kvalificering* införs för Statens Skolverk ensamt då vi anser att Universitets- och högskolerådet och/eller Universitetskanslerämbetet bör ha en roll inom det området.

Sveriges Lärare är tveksamma till förslaget om att införa ett nationellt integrationsråd inom Arbetsförmedlingen då det inte tydligt visats att en sådan insats skulle fylla någon större funktion. Sveriges Lärare bedömer att en mer lämplig insats vore att rikta mer medel till forskning inom området integration.

Sveriges Lärare ser ett antal problem med de föreslagna integrationsmålen, införandet av indikatorer för uppföljning samt förslagen om nya krav på hur myndigheter ska presentera statistik och kan därför inte tillstyrka utredningens förslag inom dessa områden.

Sveriges Lärares synpunkter och medskick

Sveriges Lärare delar den analys som utredningen gör om att det finns brister i statens styrning och uppföljning av integrationen. Att införa tydligare mål för den nationella integrationspolitiken samt ta fram en nationell strategi är sannolikt nödvändigt. Som nämnts ovan välkomnar Sveriges Lärare flera av utredningens förslag men det finns områden som väcker farhågor och andra där förbundet ställer sig tveksamma till vilka resultat de föreslagna insatserna kan komma att ge.

Sektorsansvar för myndigheter inom utbildningsväsendet

Sveriges Lärare ser inga problem med att Statens Skolinspektion och Universitets- och högskolerådet får i uppdrag att ”även beakta de konsekvenser som myndighetens beslut och verksamhet kan få för integrationen av utrikes födda.”¹ Sveriges Lärare anser dock att Statens Skolinspektion bör uppdras att inte enbart samarbeta med Statens Skolverk och Skolforskningsinstitutet utan av Specialpedagogiska Skolmyndigheten ”i syfte att nå de integrationspolitiska delmålen inom skolområdet.”²

Sveriges Lärare tillstyrker att Statens Skolverk får sektorsansvar för delmålet *språklig integration* men anser att ansvar för delmålet *utbildning och kvalificering* bör delas med Universitets- och Högskolerådet samt Universitetskanslerämbetet.

I förslaget till ändrad förordning³ föreslås att ”all individbaserad information som myndigheten redovisar ska vara uppdelad på kön och svensk respektive utländsk bakgrund, om det inte finns särskilda skäl som talar emot detta”. Sveriges Lärare anser att myndigheten endast bör redovisa individbaserad information på detta sätt i de fall då det bedöms vara relevant för analysen av det skäl att statistik som är uppdelad på detta sätt kan bli svåräst och otydlig.

Mål för integrationspolitiken

Det finns några potentiella problem med de mål som formulerats i betänkandet.

Målen förutsätter både individuellt ansvar (att den enskilde tar ansvar för den egna integrationen) och samhällligt ansvar (att samhället erbjuder möjligheter för deltagande). Detta skapar otydlighet i fråga om vem som bär ansvaret för att integrationen lyckas samt vad det är som ska styras och följas upp.

Det övergripande målet betonar att utrikes födda ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som övriga befolkningen, vilket är ett brett mål. Delmålen är dock mer specifika och fokuserade på ekonomisk, språklig, utbildningsmässig, demokratisk och social integration, vilket riskerar att skapa en otydlig koppling mellan det övergripande målet och delmålen.

Även om målen omfattar både kvinnor, män, flickor och pojkar, finns det en risk att andra sårbara grupper förbises, såsom personer med funktionsnedsättningar, äldre eller personer som inte passar in i de föreslagna kategorierna.

Målet om ekonomisk integration skapa press på nyanlända att snabbt hitta arbete och att individer tar lågbetalda eller osäkra jobb i stället för att satsa på utbildning och kvalificering. Vilket kan undergräva målet om ekonomisk och social integration.

Målen är formulerade på ett sätt som kan vara svårt att kvantifiera och följa upp på ett objektivt sätt. Bristen på specifika, mätbara mål kan leda till svårigheter att utvärdera om insatserna för integration är effektiva eller inte. Det blir också svårt att definiera exakt hur mycket framsteg som krävs för att målen ska anses vara uppnådda.

¹ Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion 7§ respektive förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet 16§.

² Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion 8§.

³ Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk 20§.

Indikatorer och integrationsbarometer

Det finns en generell risk att indikatorer förenklar komplexa frågor på ett sätt som gör att viktiga nyanser och sammanhang går förlorade, vilket kan leda till att beslut fattas på en ofullständig eller felaktig grund och insatser styrs mot att uppfylla indikatorer snarare än att lösa de underliggande problemen.

En utmaning att ta fram indikatorer i det här fallet är, som nämnts ovan, att målen är formulerade på ett sätt som gör dem svåra att mäta. Det finns en risk att mätningarna snarare visar kvaliteten på de verksamheter där olika insatser finns än hur väl integrationen fungerar. Om man ska använda sig av indikatorer är det oerhört viktigt att syftet med varje indikator är tydligt.

Sveriges Lärare vill även betona att analysen av de indikatorer som tas fram måste syfta till att mäta hur väl samhället lyckats med sina insatser och att eventuella förbättringsåtgärder riktas mot de myndigheter som har ansvar för området – inte mot enskilda individer. Här är det särskilt olyckligt att det övergripande målet föreslås innehålla en skrivning om att individen tar ansvar för (utredningens förslag) alternativt anstränger sig (förslag i vårändringsbudgeten) för den egna integrationen. Hur mäter man individuell ansträngning?

Förslaget om att införa en integrationsbarometer måste utredas mer då området är så komplext att det är svårt att tänka sig hur denna typ av enkät ska vara till nytta i integrationsarbetet.

Myndigheternas redovisning ska vara uppdelad efter svensk respektive utländsk bakgrund

Sveriges Lärare vänder sig inte emot att myndigheter redovisar sina resultat uppdelade på svensk respektive utländsk bakgrund i de fall där det kan anses vara relevant. Vi delar utredningens uppfattning om att uppföljningen av integrationspolitiken ska bygga på ett solitt och evidensbaserat underlag.

Då det finns risker att uppdelning efter etnisk bakgrund eller födelseland kan bidra till att förstärka negativa stereotyper och stigmatisera utrikes födda är det av vikt att bedömningen av relevans sker på ett ansvarsfullt sätt och att relevansen tydligt framgår i varje redovisning.

De myndigheter som tilldelas sektorsansvar bör ha jämförbara sätt att hantera data och definiera kategorier.

Stockholm, 28 oktober 2024
Sveriges Lärare

Anna Olskog

Anna Olskog

Förbundsordförande

Jennie Rosengren

Utredare